

# Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/642,Rajd-szlakiem-zolnierzy-5-Wilenskiej-Brygady-Armii-Krajowej-Powisle-powiat-sztum.html>  
06.05.2024, 07:41

## Rajd szlakiem żołnierzy 5. Wileńskiej Brygady Armii Krajowej - Powiśle (powiat sztumski) - 27-29 czerwca 2005 r.

W dniach 27-29 czerwca 2005 r. na Powiślu – na terenie powiatu sztumskiego – odbył się rajd szlakiem żołnierzy 5. Wileńskiej Brygady Armii Krajowej zorganizowany przez Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej IPN w Gdańsku.

Po wędrowce w terenie i po wykonaniu zaplanowanych zadań o tematyce historycznej, młodzież harcerska z Trójmiasta uczestniczyła w uroczystości i w ognisku harcerskim w miejscowości Czernin koło Sztumu, gdzie na ścianie kościoła znajduje się od zeszłego roku pamiątkowa tablica ppor. Zdzisława Badochy „Żelaznego” (1923–1946), który 28 czerwca 1946 r. zginął na tym terenie w wyniku obławy UB. „Żelazny” był dowódcą jednego ze szwadronów 5. Wileńskiej Brygady AK mjr. Zygmunta Szendzielarza „Łupaszki”, które po wojnie podjęły walkę z NKWD-UB na Pomorzu, mając nadzieję na zmiany polityczne, które uwolnią Polskę od sowieckiej dominacji. Łupaszkowcy wyobrażali sobie, że ich niewielkie szwadrony będą oddziałami kadrowymi, z których powstaną brygady odrodzonego Wojska Polskiego. Ograniczone akcje zbrojne podczas ich kampanii na Pomorzu – od kwietnia do jesieni 1946 r. – miały na celu zarówno walkę z placówkami UB i związanymi z UB konfidentami (zwłaszcza tymi, którzy dawali się we znaki miejscowej ludności), jak i patriotyczną manifestację w



13. Drużyna Harcerska z Wilna – goście rajdu



komatanci i miejscowe władze



wiceprezes Janusz Krupski i dyrektor Oddziału Gdańskiego IPN Edmund Krasowski

terenie, przeciwstawienie się propagandzie komunistycznej.

Młodzież uczestnicząca w rajdzie odwiedziła podczas wędrówki miejsca związane z działalnością łupaszkowców, m.in. miejsce starcia z UB i wojskiem w Tulicach pod Sztumem, miejsce zakwaterowania mjr. Szendzielarza i jego sztabu w Jodłowie, miejsce śmierci „Żelaznego”.

We wtorek 28 czerwca – dokładnie w 59. rocznicę śmierci „Żelaznego” – odbył się capstrzyk pod tablicą pamiątkową. Wiceprezes IPN Janusz Krupski przypomniał tragedię żołnierzy II konspiracji niepodległościowej – ściganych, torturowanych, mordowanych przez bezpiekę, po śmierci wyszydzanych i skazanych na zapomnienie.

W kościele św. Jadwigi Królowej odbyła się Msza św. w intencji „żołnierzy wyklętych”, z udziałem uczestników rajdu, mieszkańców Czernina oraz gości specjalnych: harcerzy z Wilna, uczniów Gimnazjum im. Adama Mickiewicza: drużyn żeńskiej i męskiej, kultywujących tradycję słynnej wileńskiej drużyny „Czarnej Trzynastki” druha Józefa Grzesiaka „Czarnego”, po wojnie więźnia Workuty.

Podczas ogniska śpiewano zarówno pieśni żołnierskie z czasów Podziemnego Państwa Polskiego, jak i pieśni harcerskie.

Dużej pomocy w organizacji Rajdu udzielili: starosta sztumski Zbigniew Zwolenkiewicz, proboszcz z Czernina ks. Zbigniew Bielecki oraz wolontariusze – Robert Jamroz z Malborka i drużyna „Strzelca” ze Sztumu.